

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3151/2023. (III. 27.) AB VÉGZÉSE

bírói kezdeményezés visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény 66. § első – „Az 1. § (3) bekezdés,” – fordulata alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazásának kizárására irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Fővárosi Törvényszék bírója (a továbbiakban: indítványozó) az előtte 9.G.42.078/2022. szám alatt folyamatban lévő, választottbírási ítélet érvénytelenítésére irányuló eljárását felfüggesztette, és egyidejűleg az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. §-a alapján bírói kezdeményezéssel fordult az Alkotmánybírósághoz a választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény (a továbbiakban: Vbt.) 66. § (1) bekezdésének első fordulata – helyesen 66. § első fordulata – alaptörvény-ellenességének megállapítása, valamint az alaptörvény-ellenesség nyilvánított jogszabályi rendelkezés alkalmazhatóságának kizárása iránt.
- [2] 1.1. A bírói kezdeményezés alapjául szolgáló ügyben a peres felek 2017. december 12-én írták alá a „Kivitelezői szerződés lakóház kivitelezésére” megnevezésű megállapodást. Ebben a szerződéssel kapcsolatos vitás ügyeikre kikötötték és elismerték a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett működő Állandó Választottbíráóság illetékességét.
- [3] A felek között a megrendelők (az érvénytelenítési per felperesei) állított fizetési késedelme miatt vita alakult ki, emiatt a vállalkozó (az érvénytelenítési per alperese) által kezdeményezett polgári nemperes eljárásban a közjegyző fizetési meghagyást bocsátott ki, amellyel szemben a megrendelők ellentmondással éltek. A perré alakult eljárásban a vállalkozó kérte, hogy a bíróság kötelezze a megrendelőket a hátralékos vállalkozói díj és a szerződésszegéssel okozott kára megfizetésére. A megrendelők a választottbírási kikötésre hivatkozva kérték az eljárás megszüntetését, mondván, hogy a rendes bíróságnak nincs hatásköre a jogvita elbírálására. A bíróság ezzel egyetértve az eljárást megszüntette. Döntésében utalt arra, hogy a Vbt. 1. § (3) bekezdésében írt kizáró rendelkezés a Vbt. 66. §-a értelmében csak a 2018. január 1-je után kötött fogyasztói szerződések esetében irányadó.
- [4] A vállalkozó ezt követően nyújtott be keresetlevelet a választottbíráshoz, kérve a megrendelők egyetemleges kötelezését a fennmaradó vállalkozói díj és kártérítés, valamint ezek kamatai megfizetésére. A megrendelők viszontkeresettel éltek, túlfizetés és kártérítés, valamint ezek kamatai megfizetésére kérték kötelezni a vállalkozót. Az eljárás során a felek között nem volt vitás, hogy a kivitelezői szerződés 2017. december 12-én jött létre, abban azonban eltért az álláspontjuk, hogy a tényleges műszaki és pénzügyi tartalmat mi határozta meg. A megrendelők szerint e tekintetben a 2017. december 12-én aláírt szerződés mellékletét képező „Vállalkozói költségvetés” az irányadó, a vállalkozó szerint viszont a részletes tartalmat 2018 februárjában véglegesítették.
- [5] A választottbíráóság a Vb/20.025. számú ítéletében a keresetnek helyt adott, kötelezte a megrendelőket a megállapított összegű hátralékos vállalkozói díj és kártérítés valamint ezek járulékaik megfizetésére. A viszontkereset elutasította. A választottbíráóság döntése indokolásában megállapította, hogy a 2017. december 12-én létrejött szerződéses kikötésre tekintettel a jogvita elbírálására hatáskörrel és illetékességgel rendelkezik, a felek az eljárás során a választottbíráóság hatásköre és a tanács összetétele ellen kifogást nem emeltek.
- [6] Ez követően a megrendelők a választottbírási ítélet érvénytelenítése iránt indítottak pert. Elsődlegesen a Vbt. 47. § (2) bekezdés *b)* pont *ba)* alpontjára hivatkozva állították, hogy a Vbt. 1. § (3) bekezdése alapján, figyelemmel a Vbt. 66. § első fordulatára, a választottbírási eljárás megszüntetésének lett volna helye hatáskör és

illetékesség hiányában. Másodlagosan a Vbt. 47. § (2) bekezdés a) pont *ab*) alpontjára utalva állították, hogy a választottbíróági eljárás során a bizonyítási indítványaik elutasítása és a mellőzés indokolásának hiánya miatt sérült a tisztességes eljáráshoz való joguk.

- [7] A Fővárosi Törvényszék 9.G.40.664/2021/15/I. számú döntésével a választottbíróóság ítéletét érvénytelenítette. A bíróság álláspontja szerint a választottbíróági szerződés létrejötte időpontjának meghatározásakor a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:63. § (2) bekezdése az irányadó, amely szerint a kivitelezési szerződés létrejöttéhez a felek lényeges kérdésekben történő megállapodása az irányadó, és erre nem a 2017. december 12-én aláírt szerződéssel, hanem csak 2018. január–február hónapban került sor. A bíróság szerint nem volt akadálya a Ptk. 6:88. § (1) bekezdése szerinti semmisség megállapításának az, hogy a fizetési meghagyással szemben benyújtott ellentmondás folytán perré alakult eljárásban a bíróság a semmisség kötelmi jogi tényét nem vette figyelembe, ahogyan az sem, hogy a választottbíróóság a választottbíróági kikötést 2018. január 1-jét megelőzően tekintette létrejöttnek.
- [8] Az érvénytelenítési per alperese a döntés ellen felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amelyben elsődlegesen a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a felperesek keresetének elutasítását, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Érvélese szerint a szerződés 2017. december 12-én történt aláírásakor a felek minden lényeges kérdésben megállapodtak, ezt követően már csak szerződésmódosítás történt. Kiemelte, hogy a felperesek kifejezték az ellentmondás folytán perré alakult eljárásban és a választottbíróóság előtti eljárásban is, hogy a választottbíróági kikötést nem tekintik tisztességtelennek, és eljárási kifogást sem emeltek. Az érvénytelenítési pert megelőzően vitatták a polgári bíróság hatáskörét, és csak a számukra kedvezőtlen választottbíróági ítélet után érveltek a választottbíróóság hatáskörének hiányával. Álláspontja szerint a szerződés létrejöttének időpontja anyagi jogi kérdés, így azt az első fokon eljáró bíróság nem is vizsgálhatta volna felül.
- [9] A felperesek a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérték. Arra az esetre, ha a Kúria eltérő álláspontot foglalna el a választottbíróági szerződés létrejöttének időpontját illetően, indítványozták az Abtv. 25. §-ában szabályozott normakontroll eljárás kezdeményezését az Alkotmánybíróságnál a Vbt. 1. § (3) bekezdésére és 8. §-ára figyelemmel a Vbt. 66. § első fordulatainak megsemmisítése érdekében. Véleményük szerint a Vbt. 8. §-ának a jogerős ítélettől eltérő értelmezése fogyasztóvédelmi szempontból súlyos diszkriminációt jelentene.
- [10] A Kúria Gfv.VI.30.044/2022/6. számú végzésével a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és a felperesek másodlagos keresetének elbírálására az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A Kúria álláspontja szerint a választottbíróági szerződés létrejöttét és érvényességét önmagában kell vizsgálni, akkor is, ha a felek jogviszonyát létrehozó szerződést és a választottbíróági kikötést azonos okiratba foglalták. A választottbíróági szerződés jogi szempontból egyenrangú a kereskedelmi szerződéssel, és attól független (az alapjogviszony esetleges létre nem jötte vagy érvénytelensége sem hat ki a választottbíróági szerződés érvényességére), így nincs jelentősége a konkrét ügyben, hogy a kivitelezési szerződés mikor jött létre a felek között. A Kúria utalt arra is, hogy a 2017. december 12-én aláírt szerződés szerint a felek szándéka egyértelműen arra irányult, hogy esetleges jogvitáik során a választottbíróóság járjon el. Egyetértett a Kúria a felülvizsgálati kérelemben foglalt azon alperesi érveléssel is, amely szerint nincs helye a választottbíróóság anyagi jogi megállapításainak az állami bíróság által történő felülvizsgálatára, s a konkrét esetben e körbe tartozik a választottbíróági szerződés létrejöttének időpontja.
- [11] A kúriai végzés szerint nem vetődött fel a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütköző jogalkotás, ezért a felperesek eljárás felfüggesztésére és az Alkotmánybíróság jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló eljárásának kezdeményezése iránti kérelmet elutasította.
- [12] 1.2. A fenti előzmények után, a választottbíróági ítélet érvénytelenítésére irányuló megismételt eljárást a Fővárosi Törvényszék bírója felfüggesztette, és indítvánnyal fordult az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó bíró lényegében a felperesi okfejtést átvéve kifejtette, hogy megítélése szerint a Vbt. 8. §-ának alkalmazása, a Vbt. 1. § (3) bekezdésével és a Vbt. 66. §-ával összeolvasva indokolatlan különbséget tesz a fogyasztók között. Abból ugyanis az következik, hogy a jogalkotó nem kívánta többletvédelemben részesíteni azokat a fogyasztókat, akik 2018. január 1. előtt kikötötték a választottbíróóság illetékességét. Ez, az álláspontja szerint indokolatlan megkülönböztetés, sérti az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdését és a XV. cikk (2) bekezdését. Meglátása szerint

a jogalkotó a fogyasztók magasabb szintű védelmét az eljárásjogi garanciákkal kevésbé védett választottbírói eljárások kizárásával kívánta elérni, de hátrányos megkülönböztetés nélkül ez csak akkor valósulhat meg, ha 2018. január 1-je után egyáltalán nem lenne helye a fogyasztói szerződésből eredő jogviták esetén választottbírói eljárásnak, még akkor sem, ha a választottbírói illetékességét a felek ezen időpont előtt kötötték ki. Az indítványozó bíró álláspontja szerint nem a választottbírói szerződés megkötésének tiltásával, hanem a választottbírói eljárásnak nevezett alaki jogi jogviszony létrehozásának lehetetlenné tételével, a választottbírói eljárás előtti keresetindítás tiltásával valósulna meg a megkülönböztetés nélküli, azonos szintű fogyasztóvédelem.

- [13] Az indítványozó bíró az eljárást felfüggesztő végzésben felidézte, hogy a konkrét ügyben érintett, 2018. január 1-jétől hatályos szabályozás a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK tanácsi irányelvben megfogalmazott jogharmonizációs kötelezettségből fakad, amelyre tekintettel a jogalkotó egy szigorúbb, a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosító szabályozást alkotott a Vbt. 66. § alapján hatályba léptetett Vbt. 1. § (3) bekezdésével. Azzal azonban, hogy az új szabályozás csak a 2018. január 1-jét követően szerződő fogyasztókra terjed ki, két fogyasztói csoportot hozott létre, amelyek közül az egyiknek érvényes lehet a választottbírói szerződése, a másiknak pedig nem.
- [14] 1.3. Az igazságügyi miniszter a támadott jogszabályi rendelkezéssel és az indítvánnyal kapcsolatban tájékoztatta az Alkotmánybíróságot jogi és szakmai álláspontjáról.
- [15] 2. A továbbiakban az Alkotmánybíróság vizsgálta, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e a törvényben előírt feltételeknek.
- [16] 2.1. Az Abtv. 25. §-ának (1) bekezdése szerint, ha a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását. E feltételeket az indítvány teljesíti.
- [17] 2.2. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban az érdemi vizsgálat lefolytatása előtt az Abtv.-ben írt feltételek körében vizsgálta azt is, hogy az indítványozó olyan jogkövetkezmény alkalmazását kéri-e, amelynek kezdeményezésére jogosult. Az indítványozó bíró az alaptörvény-ellenességet abban látja, hogy a törvényhozó a Vbt. 1. § (3) bekezdésében megfogalmazott korlátozást a Vbt. 66. § első fordulata szerint nem terjesztette ki azon fogyasztókra, akik 2018. január 1-je előtt kötötték ki a választottbírói illetékességét. Véleménye szerint akkor lenne összhangban az Alaptörvény általa hivatkozott rendelkezéseivel a szabályozás, ha 2018. január 1-je után egyáltalán nem lenne helye a fogyasztói szerződésből eredő jogviták esetén választottbírói eljárásnak. Az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezés tartalma alapján megállapította, hogy az indítványozó bíró valójában mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását kéri.
- [18] 2.3. Az Alkotmánybíróság konzekvens gyakorlata értelmében a jogalkotó által mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállásának megállapítását, mint az Alkotmánybíróság által hatáskörei gyakorlása során alkalmazható jogkövetkezményt szabályozza, nem önálló eljárásként. Amint arra az Alkotmánybíróság több korábbi döntésében is utalt „a bírói kezdeményezés csak jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányulhat, bíró a folyamatban lévő ügyben alaptörvény-ellenes mulasztás kimondását nem indítványozhatja” {lásd például: 3136/2018. (IV. 19.) AB végzés, Indokolás [15]; 3212/2019. (VII. 16.) AB végzés, Indokolás [15]}.
- [19] Ebből következően mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállásának megállapítására irányuló indítvány előterjesztésére az Abtv. hatálybalépése óta nincs jogszabályi lehetőség {lásd például: 3135/2013. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [19]; 3330/2017. (XII. 8.) AB végzés, Indokolás [19]}.

[20] 3. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság – az Abtv. 50. § (1) bekezdése alapján tanácsban eljárva – a bírói kezdeményezést az indítványozó jogosultságának hiánya miatt, az Abtv. 64. § b) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2023. március 7.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
előadó alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: III/2946/2022.

